

Produksjon og verdiskaping i skognæringa i Finnmark og Troms

**Trøndelag Forskning
og Utvikling**
Trøndelag R&D Institute

 <p>Trøndelag Forskning og Utvikling Trøndelag R&D Institute</p> <p>Trøndelag Forskning og Utvikling AS (TFoU)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tlf: 74 13 46 60 • www.tfou.no • Postadresse: Postboks 2501, 7729 STEINKJER • Besøksadresse: Kongensgt. 42, Steinkjer og Dronningens gate 12, 4. et., Trondheim. • Foretaksnr.: 989 229 389 		TITTEL	
		Verdiskaping i skognæringa i Finnmark og Troms	
VÅR REF.	GRADERING	KONTAKTPERSON I TRØNDELAG FORSKNING OG UTVIKLING	ANTALL SIDER
	Åpen	Seniorforsker Roald Sand, telefon 986 11 087, roald.sand@tfou.no	8
FORSLAG NR.	GYLDIG TIL:	KONTROLLERT AV	
02		Øyvind Skogvold	
DATO:		GODKJENT AV	
24. februar 2015		Øyvind Skogvold, direktør Trøndelag Forskning og Utvikling AS	
MÅL			
Øke kunnskapen om verdiskaping i skognæringa i Nord-Norge			
Alle rettigheter til det foreliggende materialet tilhører Trøndelag Forskning og Utvikling AS.			
Følgende graderinger benyttes:			
Åpen: Materialet er tilgjengelig for alle interesserte			
Fortrolig: Materialet skal ikke komme uvedkommende til kunnskap			
Strengt fortrolig: Materialet gis spesiell beskyttelse ved oppbevaring, forsendelse, omtale m. v.			

Innhold

1. BAKGRUNN OG FORMÅL	3
2. PRODUKSJON OG VERDISKAPING	3
3. REFERANSER	7

1. BAKGRUNN OG FORMÅL

Notat nr 13, 2014, fra Trøndelag Forskning og Utvikling AS (Sand 2014) inneholder en oversikt over verdiskapingsutviklingen i skognæringa i kystskogfylkene i Norge. Et resultat her er at produksjon og verdiskaping i skogbrukssektoren er forholdsvis lav i Finnmark og Troms, mye lavere enn hva både offisielle sysselsettingstall og lokale anslag viser. Det har derfor vært av interesse å se nærmere på årsaker til lave verdiskapingstall for de nordligste fylkene.

Formålet med notatet er å vise oppdaterte anslag på produksjon og verdiskaping i skognæringa i Finnmark og Troms.

I dette notatet viser vi først anslagene på produksjon og verdiskaping fra Sand (2014). Vi går deretter gjennom hva disse anslagene bygger på og hvor det kan være mangler i grunnlaget, før vi gjør oppdaterte beregninger basert på ny informasjon for Troms og Finnmark. Til slutt diskuterer vi hvordan denne nye informasjonen kan slå ut når det gjelder anslag for kystskogfylkene og landet samlet sett.

2. PRODUKSJON OG VERDISKAPING I TROMS OG FINNMARK

Grunnlagsdata i Sand (2014) var fra fylkesfordelt nasjonalregnskapsstatistikk fra Statistisk sentralbyrå, og denne statistikken er mangelfull. For det første er ikke avvirkning til vedproduksjon eller brenselstflis dekket fullt ut i statistikken i den aktuelle perioden. SSB har i 2014 revidert sitt arbeid med nasjonalregnskapet (Sørensen 2014), og den fylkesfordelte utgaven av statistikken vil derfor kunne dekke også vedproduksjon ved neste utgivelser. Når det gjelder brenselstflis, oppgis det at dette skal være ført som vedproduksjon hvis skogeier selger flis (Sørensen 2014). Hvis det er industriaktører som produserer brenselstflis burde avvirkningen vært registrert i statistikken (for salg) i følge Sørensen (2014).

I tabellen nedenfor viser vi anslagene for produksjon og sysselsetting i skogbruket i Finnmark og Troms fra Sand (2014).

Tabell 1. Produksjon og verdiskaping i skogbruket i Finnmark og Troms (Kilde: Sand 2014).

	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Produksjonsverdier i mill. kr						
Finnmark			0	0	0	0
Troms			2	1	4	1
Brutto produkt i mill. kr (verdiskaping)						
Finnmark			0	0	0	0
Troms			1	1	3	1
Sysselsetting, (antall personer med hovedinntekt i sektoren)						
Finnmark	20	15	12	19	19	20
Troms	61	73	59	56	58	69

I fylkesfordelt nasjonalregnskapsstatistikk fra Statistisk sentralbyrå (SSB 2014a) har produksjonsverdiene i skogbruket blitt satt til 0 i Finnmark for alle årene mellom 2008 og 2011. For Troms har tilsvarende tall blitt anslått til mellom 1 og 4 mill. kr, med en verdiskaping på om lag 75 % av produksjonsverdiene. Sysselsettingstallene er ikke beregnet i fylkesfordelt nasjonalregnskap, men i fra offisiell registerbasert sysselsettingsstatistikk fra Statistisk sentralbyrå. Denne statistikken viser

antall personer med ligningsmessig hovedinntekt fra skogbrukssektoren for det enkelte år. Om vi legger til grunn at hovedinntekt i en sektor utgjør minst kr 200 000 pr person, etter vårt syn et rimelig anslag, vil dette si verdiskapingen i skogbruket skulle 4 mill. kr i Finnmark og 13,8 mill kr i Troms i 2008 f.eks. Sysselsettingsstatistikken er derfor en klar indikasjon på at fylkesfordelt nasjonalregnskap har mangler ved seg.

SSBs offisielle tall for avvirkning for salg viser en hogst på 1000 kbm i Troms og 0 i Finnmark i 2008, samt 4667 i Troms og 382 kbm i Finnmark i 2011 (SSB 2014b). Disse tallene tyder på lav produksjon og verdiskaping skogbrukssektoren i Finnmark og Troms, og det er trolig disse tallene som ligger til grunn for de lave anslagene på produksjon i nasjonalregnskapsstatistikken.

Vi har fått oversendt hogstdata for avvirkning til salg og industriell produksjon fra Fylkesmannen i Troms (Jørgensen 2014a, Jørgensen 2014c) som viser klare avvik fra SSBs statistikk:

- 2008: 60986 kbm herav 17824 kbm. brenselflis og 37063 kbm brensel, med samlet bruttoverdi på kr 20,5 mill kr.
- 2009: 60113 kbm herav 18373 kbm. brenselflis og 40542 kbm brensel, med samlet bruttoverdi på kr 21,5 mill kr.
- 2010: 60416 kbm herav 23512 kbm. brenselflis og 34236 kbm brensel, med samlet bruttoverdi på kr 21,7 mill kr.
- 2011: 63465 kbm herav 25178 kbm. brenselflis og 35597 kbm brensel, med samlet bruttoverdi på kr 22,9 mill kr.
- 2013: 50366 kbm herav 14689 kbm brenselflis og 29831 kbm brensel for salg, med samlet bruttoverdi på kr 15,7 mill. kr.

Bruttoverdiene er beregnet ut fra anslag i bruttopris pr kbm, rundt 200 kr/kbm for massevirke og bartre til brensel, rundt 370 kr/kbm for lauvtre til brensel og rundt 420 kr/kbm for skurtømmer (Jørgensen 2014b). Det opplyses videre om at avvirkning til vedproduksjon for eget bruk, samt avvirkning til annen eget bruk, kommer i tillegg (Jørgensen 2014b). I følge SSBs vedforbruksundersøkelser kan det anslås et samlet vedforbruk på i området 100 000 kbm i Troms de senere årene, se tabell i vedlegg. Med forutsetning om vedforbruk i denne størrelsesorden og at man lokalt er selvforsynt med ved, kan det anslås at avvirkning til vedproduksjon for eget bruk utgjør drøye 60 000 kbm pr år i Troms. Bruttoverdien av denne avvirkningen kan anslås til 18 mill kr (300 kr/kbm).

Fylkesmannen i Finnmark (2013) anslår at det hogges under 25000 kbm i fylket, herav 15000 kbm. bjørk og 10000 kbm. barskog. Det vises videre til at det produseres brenselflis fra furuvirke i et omfang på 3-4000 kbm pr år, men at dette omfanget øker til 7-10 000 kbm pr år fra og med 2014.

Fylkesmannen i Finnmark (2014) anslår hogsten i barskog i Finnmark til å øke fra 4000 kbm i 2008 til 6000 i 2011, 9000 i 2013 og til 13300 kbm i 2014. Denne hogsten er i stor grad tynningshogst og anslås til å ha en bruttoverdi på 300 kr/kbm, dvs. om lag 4 mill kr i 2014. I tillegg kommer hogst av bjørk til en brutto verdi på 6 mill kr (15000 kbm x 400 kr/kbm), ifølge Fylkesmannen i Finnmark (2014), men som det framgår av Fylkesmannen i Finnmark (2013) er denne hogsten av bjørk å regne som avvirkning utenom salg. Avvirkning uten salg i Finnmark er imidlertid spesiell fordi innbyggerne har rett til å få tildelt en vedteig for gratis uttak av råstoff til vedproduksjon for eget formål.

Når vi erstatter tidligere anslag med tallene fra Fylkesmannen i hht. Troms og Finnmark, får vi følgende anslag på verdiskaping når vi fortsatt holder avvirkning til privat bruk utenfor.

Tabell 2. Produksjon og verdiskaping i skogbruket i Finnmark og Troms, inkludert produksjon av råstoff til brenselsflis).

	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Produksjonsverdier i mill. kr						
Finnmark	4,0	2,7	1,8	1,2	1,2	1,2
Troms	15,7	17,5	19,3	18,4	18,2	18,9
Brutto produkt i mill. kr						
Finnmark	2,7	1,8	1,2	0,8	0,8	0,8
Troms	10,5	11,7	12,9	12,3	12,1	12,6

Tall for 2012 mangler og er derfor stipulert som gjennomsnittet av verdier for 2013 og 2011.

I disse tallene inkludere vi ikke verdier av innkjøpte tjenester, f.eks. hogst, dvs. tjenester som gir betraktelig høyere produksjonsverdi men marginal betydning på brutto produktet så lenge tjenestene er kjøpt inn fra andre bedrifter i eget fylke.

Brutto produkt er anslått som 2/3 av produksjonsverdiene. Vederlag til arbeid og kapital kommer fra brutto produktet. Selv med betraktelig høyere brutto produkt enn i tabell 1, er det fortsatt relativt lite pr sysselsatt i sektoren. Det kan vises at i Troms er beløpet om lag 250 000 pr sysselsatt i sektoren, mens i Finnmark er tilsvarende beløp så vidt over 100 000 kr pr sysselsatt i sektoren i perioden 2011-2013 men bare det halve av dette i perioden 2008-2010. Dette tyder på at ovenstående produksjonsverdier og brutto produkt fortsatt er underestimert. Samtidig er det slik at det blant annet kan være en god person på atføring som jobber med vedproduksjon og er registrert som sysselsatt i skogbruksektoren, jf. oppslag om at i Troms er det 15 personer som jobber med vedproduksjon i atføringsbedriften Tromsprodukt.¹

I tallene i tabell 2 har vi ikke tatt med verdier knyttet til vedproduksjon for salg i Finnmark. I Finnmark anslås samlet vedproduksjon å ha en verdi for skogbruket på 6 mill. kr. pr år (Fylkesmannen i Finnmark 2014), men vi kan ikke finne anslag på hvor mye av dette som er vedproduksjon for salg eller vedproduksjon for eget bruk. Om vi antar at dette fordeler seg med omtrent halvparten på hver, som det gjør i Troms (jf. tall fra Jørgensen 2014b), kan vi til slutt her sette opp tabell 3.

Tabell 3. Produksjon og verdiskaping i skogbruket i Finnmark og Troms, inkludert produksjon av råstoff til brenselsflis og anslått vedproduksjon for salg i Finnmark).

	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Produksjonsverdier i mill. kr						
Finnmark	7,0	5,7	4,8	4,2	4,2	4,2
Troms	15,7	17,5	19,3	18,4	18,2	18,9
Brutto produkt i mill. kr						
Finnmark	4,7	3,8	3,2	2,8	2,8	2,8
Troms	10,5	11,7	12,9	12,3	12,1	12,6

¹ Se http://www.nrk.no/nordnytt/selger-3_7-millioner-liter-ved-1.11289753.

Bruttoprodukt pr sysselsatt i sektoren er nå mer sammenlignbart i de to fylkene, omtrent 250 000 kr pr sysselsatt i perioden 2011-2013. Dette kan være et rimelig anslag når vi også kan anta at mange av de registrert sysselsatte i sektoren er personer på arbeidsmarkedstiltak/attføring.

De verdier som produksjon av ved til eget bruk gir i sektoren, kommer i tillegg til anslagene i tabell 3. For Finnmark er det her snakk om omtrent 3 mill. kr i produksjonsverdi, jf. (Fylkesmannen i Finnmark 2014). For Troms er det her snakk om omtrent 60 000 kbm pr år med en verdi på 18 mill. kr forutsatt 300 kr/kbm, jf. anslag på avvirkning til vedforbruk fra Fylkesmannen i Finnmark (2014).

3. AVSLUTTENDE VURDERING

Fylkesvis nasjonalregnskap har åpenbart hatt svakheter innen skogbrukssektoren fordi statistikken i hovedsak har vektlagt avvirkning av skog til sagtømmer og massevirke. Denne svakheten gjelder alle fylker men er spesielt tydelig i fylker som Troms og Finnmark fordi produksjon til brensel er den dominerende verdiskapende aktiviteten i skogbrukssektoren.

I vår gjennomgang finner vi at produksjonsverdiene er en god del millioner kr høyere i skogbrukssektoren, når vi tar med all produksjon av brensel for salg. Vi finner da produksjonsverdier på 5 mill. kr i Finnmark og 19 mill. kr i Troms for 2011. Dette er verdier som i prinsippet burde vært med i tidligere utgivelser av fylkesfordelt nasjonalregnskap. I denne tidligere offisielle statistikken var produksjonsverdiene anslått til 2 mill. kr i Troms og 0 mill. i Finnmark samme år (2011).

Produksjon av ved for eget bruk har ikke vært regnet som verdiskapende aktivitet i nasjonalregnskapet tidligere. Når vi tar med anslag for vedproduksjon for eget bruk, antydes produksjonsverdier på minst 37 mill. kr i Troms og 10 mill. kr i Finnmark i 2011. Disse forskjellen må tas hensyn til når denne type statistikk skal legges til grunn for aktiviteten i skognæringa.

Når det gjelder virkninger for videre verdikjede og generelle ringvirkninger kommer dette i tillegg. Verdikjedevirkningene av brenselproduksjon er trolig små, fordi det er få sysselsatte i bioenergianleggene. Primæraktiviteten i skogbrukssektoren knyttet til hogst for produksjon av brensel, vil trolig ha samme omfang som annen hogst, og er derfor en faktor som bør tas med i vurderinger av samlet virkning av skognæringa.

SSB har nå nettopp utarbeidet nasjonalregnskap som skal ta med verdiene av all vedproduksjon om verdiskapende aktivitet. Det vil være interessant å se på om den kommende fylkesfordelte statistikken, gir det samme bildet av produksjon- og verdiskaping i skogbrukssektoren i fylker som Finnmark og Troms.

4. REFERANSER

- Fylkesmannen i Finnmark (2013): Skog- og klimaprogram for Finnmark 2013-2016.
- Fylkesmannen i Finnmark (2014): Verdiskaping i landbruket. Presentasjon av fylkesskogmester Helge Molvig, Vardø 29.11.2014.
- Jørgensen, B. (2014a): Avvirkning til salg og industriell produksjon i Troms for 2008-2011. Fra Brynjar Jørgensen, fylkesskogmester i Troms, Fylkesmannen i Troms, 18.9.2014.
- Jørgensen, B. (2014b): Avvirkning til salg og industriell produksjon i Troms. Svar på verdifastsetting. Fra Brynjar Jørgensen, fylkesskogmester i Troms, Fylkesmannen i Troms, 21.1.2015.
- Jørgensen, B. (2014c): Skognæringa i Troms og Finnmark. Kommentarer om vedforbruk og vedhogst samt oversendelse av årsmeldinger for Skogselskapet i Troms. Fra Brynjar Jørgensen, fylkesskogmester i Troms, Fylkesmannen i Troms, 30.1.2015.
- Karlsen, H.T og M. Bergh (2014): Bioenergi i energistatistikken. Notat 2014/43. Statistisk sentralbyrå.
- Kystskogbruket (2014): Bakgrunnsdokument. Rullering av Melding om Kystskogbruket.
- Rørstad, P.K. og B. Solberg (2012): Potensialet for verdiskaping ved økt bruk av råstoff fra skog i Norge. Rapport, Institutt for naturforvaltning, Universitetet for miljø- og biovitenskap.
- Sand, R. (2014): Skognæringens verdiskaping i kystfylkene. Arbeidsnotat 2014:10. Trøndelag Forskning og Utvikling, Steinkjer.
- SSB (2014a): Fylkesfordelt nasjonalregnskap, spesialkjøring 2014 på e-post fra Knut Ø. Sørensen i SSB den 23.4.2014 og den 27.8.2014.
- SSB (2014b): Vedforbruk i boliger og fritidshus, import og eksport av ved til brensel. Avvirkningsstatistikk og sysselsettingsstatistikk. Offisiell statistikk tilgjengelig på Statistikkbanken, www.ssb.no, Statistisk sentralbyrå.
- Sørensen, K. (2014): Personlig meddelelse pr e-post den 2.12.2014. Fra Knut Sørensen, kontaktperson statistikk for Nasjonalregnskap i Statistisk sentralbyrå.

Tabell VI: Vedforbruk og beregnet hogst i fast kbm i Norge (Kilde: www.ssb.no og egne beregninger).

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
01 Østfold	191	180	189	213	198	174
02 Akershus	191	209	247	222	257	179
03 Oslo	75	69	96	95	65	70
04 Hedmark	203	222	259	224	263	167
05 Oppland	221	249	247	256	286	188
06 Buskerud	207	246	242	211	199	203
07 Vestfold	151	152	166	143	135	124
08 Telemark	197	193	174	188	197	125
09 Aust-Agder	95	103	117	113	115	74
10 Vest-Agder	127	127	137	107	108	109
11 Rogaland	199	203	239	161	176	186
12 Hordaland	207	212	246	169	173	201
14 Sogn og Fjordane	81	97	109	81	98	110
15 Møre og Romsdal	174	172	229	222	188	147
16 Sør-Trøndelag	225	229	239	212	222	143
17 Nord-Trøndelag	178	157	151	135	172	122
18 Nordland	179	164	208	155	163	138
19 Troms	97	97	129	104	99	86
20 Finnmark	63	44	53	63	63	45
Sum fastlands-Norge	3 060	3 125	3 476	3 073	3 176	2 593
Importkorrigert forbruk	2 925	3 013	3 305	2 812	3 066	2 482
Netto import	136	112	172	262	110	111
Importandel	4 %	4 %	5 %	9 %	3 %	4 %

Beregningene er basert på SSBs vedforbrukundersøkelse og tilhørende anslag på teoretisk energiinnhold i vedene pr fylke for boliger og pr landsdel for fritidsboliger. Med forutsetning om 2333 kWh pr fast kbm i teoretisk verdi, jf. SSBs statistikk, har vi gjort anslag på tilhørende hogst.

Tabellen viser i tillegg netto import av ved for hele landet (Kilde: Import og eksportstatistikk på ssb.no). Vi ser at dette utgjør lite av det nasjonale forbruket. Hvorvidt all import av stranger og helt virke til vedproduksjon er inkludert i dette er usikkert. Enda mer usikkert er grad av selvforsyningsgrad i de ulike fylkene. Her kan det variere veldig hvorvidt man importerer fra andre områder av landet eller utlandet.